

Povzetek ugotovitev ob preverjanju 50 naključno izbranih bibliografskih zapisov v COBIB.SI

Na podlagi 44. člena in 47. člena Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1, Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 - ZUJIK in 92/15) je ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v pristojnosti knjižničnega informacijskega servisa (IZUM) in nacionalne knjižnice (NUK). Kakovost bibliografskih in normativnih zapisov spremljajo za to pooblaščen strokovni delavci (revizorji), ki jih imenujeta NUK in IZUM. Ob tem se dvakrat letno preveri najmanj 50 naključno programsko izbranih bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov.

Naključni izbor ter preverjanje bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov smo izvedli 13. 1. 2017.

Med preverjenimi zapisi je bilo:

- 13 bibliografskih zapisov z večjimi napakami,
- 29 bibliografskih zapisov z manjšimi napakami,
- 8 bibliografskih zapisov ustrezne kakovosti.

Kreatorji in zadnji redaktorji zapisov so bili osebno obveščeni o ugotovitvah revizorjev, v primeru večjih napak pa je bila obveščena tudi odgovorna oseba knjižnice.

V nadaljevanju sledijo ugotovitve NUK-ovih in IZUM-ovih revizorjev o najpogostejših napakah.

1 BIBLIOGRAFSKI ZAPISI

1.1 FORMALNA OBDELAVA

Za kakovost bibliografskih zapisov so odgovorni kreatorji in redaktorji. Redaktor mora pred shranjevanjem zapisa preveriti, ali so vsi podatki v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC (delna redakcija zapisa ne zadostuje). Po redakciji zapisa redaktor prevzame odgovornost za kakovost celotnega zapisa, saj je popravljen oz. dopolnjen zapis viden in dosegljiv uporabnikom.

Iz zapisa mora biti jasno, za kakšno vrsto publikacije gre. Zapis mora biti narejen v ustrezni maski in mora vsebovati vsa obvezna polja in podpolja. Določiti je treba pravilno značnico (osebno, korporativno ali stvarno).

Posebej pozorni in natančni moramo biti pri prepisu podatkov s publikacije. Napačni in pomanjkljivi podatki ne zavajajo samo uporabnikov, temveč tudi druge katalogizatorje, ki zaradi tega kreirajo podvojene zapise (duplikate). Med pregledanimi bibliografskimi zapisi je bilo tudi tokrat nekaj takšnih, ki so bili ocenjeni z "večja napaka" prav zaradi napačnega ali pomanjkljivega prepisa podatkov o naslovu ali odgovornosti s publikacije. Podatkov, ki jih na publikaciji ni, v bloku 2XX ne navajamo. Če so ti podatki pomembni in dopolnjujejo zapis, jih navedemo v območju opomb.

Pri kreiranju oziroma redakciji zapisov moramo upoštevati pravopisna pravila, ki veljajo za jezik publikacije, predpisano rabo ločil in velikih začetnic po standardih ISBD ter sprejete kratice oz. okrajšave. Prav tako v zapisu ne sme biti tipkarskih napak.

Pri poljih, ki vplivajo na obliko izpisa kataložnega listka, mora zaporedje podpolj ustrezati zaporedju podatkov, kot jih predpisujejo ISBD-ji.

Pri kreiranju bibliografskih zapisov lahko uporabljamo različne metode, ki pospešijo proces dela (metode Zapis / Prezvemi zapis, Zapis / Priredi v nov zapis idr. v segmentu COBISS3/Katalogizacija). Vendar pa moramo biti pri uporabi teh metod pozorni, da prevzete zapise ustrezno popravimo oz. dopolnimo v skladu z veljavnimi katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC, odvečne podatke pa brišemo. Zapisov za kontinuirane vire ne prevzemamo iz baz LC ali WorldCat, temveč iz Registra ISSN.

V poljih bloka 2XX, 4XX, 5XX in 6XX moramo podatke, ki se ne upoštevajo pri razvrščanju in iskanju, označiti z znaki za razvrščanje (≠). Znaki zmeraj nastopajo v parih (prvi znak stoji pred podatkom, ki ga ne upoštevamo pri razvrščanju, drugi skupaj s presledkom za njim). Znakov za razvrščanje ne navajamo v bloku 3XX, ki je namenjen opombam.

Oglati oklepaj ([]) je predpisano ločilo in obdaja določene elemente v bibliografskem opisu, ki niso iz predpisanega vira podatkov, in tiste, ki so vrinjeni v opis.

Za publikacijo, ki ima v obratni smeri natisnjeno isto besedilo v drugem jeziku, kreiramo le en zapis (isto velja za publikacijo, ki ima v obratni smeri natisnjeno drugo delo).

BLOK 0XX

Polje 010

Pojasnilo o vrsti vezave v podpolju 010b navedemo v primeru, ko je publikacija izšla v različnih vezavah (če je publikacija izšla le v eni vezavi, pojasnila ne navedemo). Pojasnila v podpoljih 010b morajo biti v istem jeziku (ali vse prepisemo s publikacije ali vse poslovenimo).

BLOK 1XX

Polje 100

Letnica ali letnici in koda za oznako leta izida v podpoljih 100bc ali 100bcd se morajo ujemati z navedbo v podpolju 210d.

Polje 101

V podpolju 101g navedemo jezik stvarnega naslova, če se razlikuje od jezika besedila, tj. od jezika, ki je vnesen v prvo ali edino podpolje 101a.

Polje 105

Kadar pri sestavnih delih (člankih) v polju 215 izpolnimo podpolje 215c, priporočamo vnos ustrezne kode tudi v podpolje 105a.

BLOK 2XX

Polje 200

Pri vnosu podatkov v polje 200 moramo biti še posebej pozorni, da ne naredimo tipkarskih in pravopisnih napak. Pozorni moramo biti na pravilni vrstni red podpolj in tudi na to, da podatki, ki jih vnašamo v različna podpolja, vsebinsko tja tudi spadajo.

Prvi podatek o odgovornosti navajamo v podpolju 200f, naslednje navedbe odgovornosti pa v ponovljivem podpolju 200g. Pri sekundarnih avtorjih poleg imena avtorja vedno navedemo tudi pojasnilo o vrsti avtorstva. Kadar na publikaciji vrsta avtorstva ni navedena, pojasnilo (v jeziku publikacije) dodamo v oglatem oklepaju.

Kadar je pri zapisih z osebno ali korporativno značnico po katalogizacijskih pravilih potreben dodatni vpis za naslov, mora imeti prvi indikator v polju 200 vrednost 1.

Polje 210

Kadar kraj izida ni znan in ga ne moremo ugotoviti, lahko v podpolju 210a v oglatem oklepaju navedemo širše geografsko področje.

BLOK 3XX

Katere opombe so obvezne za posamezne vrste publikacij, je navedeno v posameznih standardih ISBD. Pri navajanju obveznih opomb uporabljamo dogovorjene fraze in standardne okrajšave, če obstajajo. Če za posamezno opombo ni določeno posebno polje, uporabimo polje 300 za splošno opombo. Opombe pišemo v slovenščini, izjema so le navedki. Na koncu opombe ne pišemo pike (pika stoji na koncu le, kadar se opomba konča z okrajšavo). Podatkov o avtorjih, ki so navedeni v polju 200, ne ponavljamo v bloku 3XX.

Polje 327

Uvodna fraza v podpolju 3270 mora odražati vsebino vira, ki ga opisujemo (npr. »Vsebina: «, »Vsebuje tudi: «, »Dosedanja vsebina: « itd.).

BLOK 5XX

V polja v bloku 5XX vnašamo variantne oblike naslovov, ki jih nismo izbrali za stvarni naslov publikacije oz. enote. Naslove navedemo v ustreznih poljih (npr. v polju 512 ovojni naslov, v polju 516 hrbtni naslov ...), v polju 300 pa obvezno navedemo opombo o variantnem naslovu, pri čemer uporabimo predpisane fraze in okrajšave. S prvim indikatorjem v poljih 5XX označimo, ali želimo dodatni vpis za variantni naslov.

Polje 541

Prevedeni naslov, ki ga doda katalogizator, navedemo v polju 541, ne v polju 540.

BLOK 7XX

Kode za vrsto odgovornosti v ponovljivih podpoljih 7XX4 se morajo ujemati z dejanskimi vrstami avtorjeve odgovornosti.

Polja 70X

V primeru dela z izpostavljenim avtorstvom navedemo izpostavljenega avtorja (avtorje) v polju 700 (in/ali polju 701), preostale avtorje pa v polju 702.

BLOK 8XX

Polje 856

V polju 856 moramo biti pozorni na vrednost drugega indikatorja, ki opisuje odnos med elektronsko enoto in bibliografsko enoto, opisano v zapisu.

1.2 VSEBINSKA OBDELAVA

Priporočamo navedbo predmetnih oznak (polja 600/609 in/ali polje 610).

Geslovnik NUK v podpolju 2 v poljih 600–609 navedemo v primeru, če so predmetne oznake vzete iz omenjenega geslovnika in če so v predmetnih nizih posameznih polj razvrščene v skladu s prakso NUK.

Osebna in korporativna imena kot predmetne oznake vnašamo v polja 600 in 601 po pravilih za oblikovanje normativnih točk dostopa.

Kadar v ponovljenih poljih 610 navajamo predmetne oznake v različnih jezikih, v vsako polje 610 vnesemo kodo za jezik predmetne oznake v podpolje 610z.

Priporočamo, da se v ponovljivem polju 610 navede predmetne oznake tudi v slovenščini, če smo jih pred tem navedli v angleščini (ali drugem tujem jeziku).

V podpolju 675c navedemo čim bolj natančen vrstilec za iskanje.

Podpolje 675v z navedbo izdaje tablic UDK je vezano na uporabo podpolja 675a. Če izpolnjujemo podpolje 675a, priporočamo tudi izpolnjevanje podpolja 675v, če pa izpolnjujemo samo podpolje 675c, podpolja 675v ne izpolnjujemo. Izdajo tablic UDK v podpolju 675v zapišemo v obliki, kot je navedena na viru (npr. UDCMRF 2011).

2 **NORMATIVNI ZAPISI**

Tako kot pri bibliografskih zapisih moramo biti tudi pri normativnih zapisih še posebej pozorni, da ne kreiramo podvojenih zapisov (duplikatov).

Katalogizatorji so ob kreiranju in redigiranju bibliografskih zapisov v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC dolžni kreirati ter redigirati tudi normativne zapise. Če katalogizator zaradi manjkajočega pooblastila sam ne more popraviti oz. dopolniti normativnega zapisa, mora na potrebno redakcijo opozoriti ali katalogizatorja z ustreznim pooblastilom ali NUK oz. IZUM.

Za normativno točko dostopa (polje 200) praviloma izberemo obliko imena, po kateri je avtor najbolj znan ali jo največkrat uporablja. Če je avtor objavil le eno delo, za normativno točko dostopa določimo obliko imena, ki jo je uporabil pri tem delu. Če avtor pri nadaljnjih objavah uporablja tudi druge oblike imena, se moramo v skladu s katalogizacijskimi pravili odločiti, katero ime bomo izbrali za normativno točko dostopa. Za druge oblike imena izdelamo variantne točke dostopa (polje 400). Če avtor uporablja začetnice oz. okrajšave imena in izpisano obliko imena, dajemo prednost izpisani obliki.

Če se oblika imena avtorja na publikaciji razlikuje od oblike imena, ki je bila izbrana za normativno točko dostopa, moramo v normativnem zapisu dodati variantno obliko imena s publikacije. Variantne oblike imena je treba dodati tudi za dvojne priimke in za priimke, ki vsebujejo predpone.

Kadar v primeru soimenjakov v polju 200 imenu avtorja ne moremo dodati letnice rojstva (in smrti), kot identifikacijsko oznako praviloma navedemo poklic (ekonomist, matematik ipd.). Druge oznake, kot so direktor, profesor, urednik, doktor, magister ipd., niso ustrezne.

Za vsako obliko imena (normativno točko dostopa in variantno točko dostopa ali variantne točke dostopa) moramo navesti vir, v katerem se ime pojavlja (polje 810). Kadar oblika imena, navedena v polju 200 ali 400, ni zabeležena v podpolju 810a, jo navedemo v podpolju 810b.

Pripravila:

Irena Kavčič
Branko Kurnjek